

Nu blommar Nellikdalen

Brita Oledal

Nu blommar Nellikdalen

Brita Oledal

Brita Oledal

Nu blommar Nellikdalen

SAGA Egmont

Nu blommar Nellikdalen

Omslagsfoto: Shutterstock

Copyright © 1978, 2019 Brita Oledal och SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788726310115

1. E-boksutgåva, 2019

Format: EPUB 2.0

Denna bok är skyddad av upphovsrätten. Kopiering för annat än personligt bruk får enbart ske efter överenskommelse med Saga samt med författaren.

Livets pussel

Alla stöksysslor var över på julafton. Barnen, som fått ett stort pussel på morgonen, hade varit som bortsopade hela dan. Efter middagen plockade mannen med sig ett par tidningar och försvann han med. Själv satte hon sig med de sista paren trasiga strumpor för att sedan riktigt kunna njuta helgen med gott samvete.

En stund var hela huset vilsamt stilla, men så kom det nya ljud uppe från barnkammaren, som tydde på att husfriden var på upphällning. Möbler släpades över golvet, dunsar och hastiga steg avlöste varann.

Cecilia lät strumpan falla, uppgiven satte hon båda händerna för öronen. Just nu orkade hon inte mer, riven och sliten åt alla håll som hon varit hösten igenom. – Ändå var det ju synd om barnen! Och så tog hon beslutsamt de sista strumporna, som hon upprepade gånger synat och tvekat inför, klippte av de slitna fötterna och stoppade dem ner i traskorgen. Skaften fäste hon samman med en säkerhetsnål i tankarna ursäktande sig: – Nya strumpor kan jag väl köpa, och nu ska de här inte ligga längre och ropa på mig. Stoppa tror man alltid att tiden ska räcka till, men sticka i nya fötter hinner jag inte ens i mina vildaste fantasier.

Styrkt av sin upprorshandling gick hon att stifta fred hos barnen. Där var fullt uppror. Putte hade släpat bordet bort i sin vrå, och där nyss det stora pusslet legat nästan färdigt syntes nu bara ytterbitarna med bleka färger av himmel och grå landsväg. Åsa låg framstupa på sin säng och grät. Ena handen var hårt sluten som kring en stor dyrbarhet.

- Allt det fina på mitten har Putte tagit, och när jag åtminstone ville ha mina egna bitar, rev han nästan sönder den ena.

Det hade vuxit fram en färgstark, lustig tavla, och barnen hade glatt sig åt den symboliska bilden av det nya året i form av en människas liv. Det var en klumpig och rå kopia som alldeles saknade de gamla allmogemålningarnas konstlösa konstnärlighet, men bägge hade jublat för var detalj, som de lyckats plocka samman. - Och nu låg Putte surmulen på mage och packade samman bitarna i en skokartong, medan Åsa, som fått sig tilldelat utkanternas grå, förtvivlat värjde stycket med den lilla flickan i leksandsdräkt och blåsippkrans i håret.

- Tack vare strumporna nyss orkade jag, tänkte Cecilia en stund senare, då barnen i högönskelig sämja tågat iväg för att titta på granngårdens nyfödda kalv.

När hon gläntade på dörren till moderns rum, höll den gamla också på med en strumpa. Hon muttrade lite för sig själv, medan hon fumlade med stickorna och mödosamt lyfte maska efter maska.

- Ska inte mor vila på julafton! Det är väl inte så brått, sa Cecilia. - Jo, det är allt brått. Jag måste bli färdig i dag, svarade hon med sin grumliga röst utan att se upp.

Cecilia gick ut till det tomma köket igen och satte sig sysslolös med slutna ögon.

- Det går en gäst i vårt hus, tänkte hon. Han smyger runt och med giriga händer plockar han det bästa ur livet. För mormor därinne finns snart bara de formlösa och entoniga ytterbitarna kvar liksom på barnens pussel nyss. - Och jag själv... Jag tappar både lust och mod.

Då stod mannen i dörren. Han kände hustruns håglöshets dova olust slå emot sej och sade vädjande:

- Men för barnens skull, Cecilia, måste vi väl ändå hjälpas åt med julen.

Hon togs tillbaka till verkligheten av mannens lugna, varma röst och tvingades med kropp och själ in på ett annat spår. En stund senare brann ljusen för unga och gamla – gav dem alla en kort men strålande fest före det som väntade.

Som ofta förr skulle Åsa hjälpa mormor att fästa guldbroschen på det svarta bluslivet, men tystnaden nådde ända fram till barnet, som neg djupt och i skräckfylld respekt som inför en främling, då en tunn kall hand famlade över hennes mjuka kind till ett ordlöst tack. Men intrycket endast snuddade hennes barnasinne, och strax efteråt hade hon glömt det för ljusen och glädjen.

Annandagen steg den gamla inte upp. Som en naturlig sak bara låg hon där. Huset blev stilla. De vuxna glömde julen och beredde en annan och allvarligare högtid. Barnen smög tysta eller sökte sig gladare sällskap.

Cecilia satt troget natt efter natt vid moderns sjukbädd, men nyårsafton, då alla andra vakade, skulle hon få sova. I drömmen var hon nere på vägen under lönnarna och plockade med ett jättepussel. Långt borta under de tätaste trädens skugga låg bilderna redan färdiga, men i den öppna solgläntan fogade hon samman en högsommarens myndiga kvinnogestalt. Flickan vid hennes sida såg allt för lillgammal och slätkammad ut. Men Cecilia arbetade febrilt vidare. Kvinnan blev äldre, tösen växte och hon höll inte längre modern vid handen. Solen lyste inte så varmt, barnet gömde sig, ibland staplade hon läxböckerna som en mur omkring sig, ibland satt hon i en liten rankig båt just så långt från stranden, att ingen orolig hand kunde nå henne. När hon blev äldre, stärkte hon sin vita arbetsrock, så att den blev lik en oåtkomlig fjärilspuppa. Moderns händer var ständigt utsträckta och tomma. Cecilia snyftade till, då hon såg den hopplösa gesten. Men så skyndade hon vidare, och då blev bilderna ljusa igen. Det kom nya

gestalter – barn jollrade och lekte, modern blev mormor och fick en stickstrumpa i sina oroliga händer.

Cecilia vände sig om för att se på det som var färdigt, men då märkte hon att någon var i full färd med att plocka bort det vackraste. Hon såg bara ett par långa, knotiga händer, som plockade, valde och förstörde. Som Åsa förut i barnkammaren, ropade och bad hon för sin tavla. Nu fick händerna en röst också, djup och kall.

– Låt mig vara, sa den. – Jag måste ha alla granna färger till min stora matta. Men det är för lite rött, knotade den, medan de giriga fingrarna roffade åt sig.

– Varför söker du rött just här? frågade Cecilia. – Det finns ju överallt, varenda flicka har en röd blus, och hela julen är röd. Ta det, och låt mor ha sin fattiga färgstrimma kvar!

Men inom sig triumferade hon, ty han skulle ändå aldrig finna det vackraste i moderns livstavla.

– Här är det äkta färger, mumlade rösten. – Rött och blått – kärlek och trohet – men så lite! Jag måste plocka med varenda tråd. Grått har jag nog av, och svart är farligt, kan fälla och förstöra alltihop.

Händerna grep om en jättesax, klippte och kastade bort stora stycken.

Men då kunde inte Cecilia hålla sig längre.

– Vet du inte, att på den tiden visade de inte upp i vardagslag allt, som var vackert. Det grå är bara skyddsöverdrag, under finns vacker röd sammet, ropade hon glömsk av att nu skulle hon mista den också.

Men den andre lyssnade inte.

– Bara en liten remsa av hoppets gröna färg och inte en enda tråd av det ljuvliga vårgröna lättsinnet, muttrade han.

Då blev Cecilia ond igen.

– Sök då inte framme i det grå och dammiga, sa hon kort.

– Det gröna finns förstås i början – i ungdomen!

Men händerna hade fått tag i den vita puppan, och långa remsor lindades upp till prydliga rullar, som staplades i högar. Rösten mumlade och ju närmare slutet dess ivrigare blev den.

- Somliga kvävs och dör inne i puppan. Hon såg så vek ut den lilla flickan. Kanske hade det varit bättre, om hon låtit sig formas och ledas av modern ute i solen och ljuset.

Men så lyfte han upp den sista lilla kärnan.

- Fjärilen har flugit, sa han högtidligt.

- Ja, fjärilen flög, sa Cecilia stilla, men det gjorde ont både att kapslas in och att tvinga sig ut - ut ur barndomen. Det kändes som att göra något orätt.

- Var människa har rätt till sitt lilla korta liv, sa den andre. Han hade lämnat det vita och börjat plocka i det grå igen. Han gnuggade lite och kände sig fram.

- Inga onda ord har frätt hål. Det är mycket lös smuts. Och så skakade han stora stycken, så att dammet yrde, och Cecilia såg till sin häpnad hur det grå flög bort och ljusa vackra färger kom fram.

- Det duger. Helt och rent bara man synar väl.

I detsamma fick Cecilia syn på moderns julaftonstrumpor. De var pressade och fina, men de giriga fingrarna hade redan gripit tag i dem.

- Nästan alla gamla kvinnor lämnar en strumpa åt mig, sa rösten, men det är få som är så här färdiga och fina. De flesta ligger där med släppta maskor och halva fötter. En del har slutat mitt på en sticka. Hankigt och slarvigt lämnar de åt mig.

Då slog Cecilia händerna för ansiktet och ville inte se mer hur han stal, förstörde och obarmhärtigt slängde undan det som ej passade. Men medan hon vaggade fram och åter i tårlös gråt, märkte hon, hur rösten blivit mild och vänlig. Handen, som tröstande for över pannan, var mjuk.

- Gråt inte! Ibland är ett människoliv inte stort annat än lump. - Var glad att det finns så mycket att ta vara på. - Och se här, vad du får i stället för det som varit.

När hon tog bort händerna, låg där en blek blyertsteckning, och en liten oljelampa kastade sitt gula sken över bilden av en gammal kvinna. Ansiktet var rofyllt och stilla, de arbetsmärkta händerna som ett vackert livets smycke.

- Tänd minnets lampa ibland...

Men handen fortsatte sin milda smekning, och då hon lyfte blicken stod maken lutad över henne.

- Förlåt! Du behövde få vila, men det lider visst med mor nu. Du måste nog komma, hon ser efter dig.

Då log hon lyckligt mot hans allvarliga ansikte, och ännu kvar i drömmen viskade hon:

- Min tavla, ser du min tavla!

Lodar-Linnea och brevet

Just där vägen krökte och fortsatte över järnvägen, låg handelsboden. I magasinsdörren stod handlarns tjocka pojke och sög på en klubba.

- Horunge, skrek han. Lodar-Linnea, rör på dina smala ben!

Linnea knep ihop munnen och trampade på utan att bevärdiga honom med en blick. Det där hörde hon varenda dag, och hon gitte inte svara, men så vände hon i alla fall på huvudet och slängde till honom:

- Tänk, att det är mina stolpar, va!

Näsan i vädret igen och tramp, tramp vägen fram. Den urvuxna, tristgrå postkappan hängde oknäppt, och väskan tyngde ner ena axeln. Sju kilometer fram och lika mycket tillbaka, och ändå avundades de henne, särskilt de större flickorna. Det var bara skolungarna, som fick gå, och Linnea gick oftast. Hon räknades som pålitlig, och så lärde hon sig ändå inget i skolan, tyckte föreståndarinnan. Det var knappt hon kunde läsa, fast hon var elva år.

Och så travade hon idag som alla dar med sin väska. Magen var tom, och skorna skavde, men det var inget nytt. Idag var det värre bekymmer.

- Lodar-Linnea hade han sagt. Ja, det hade de snokat upp, att morsan och hon gått landsvägen, innan de fick lilltösen och hamnat på ålderdomshemmet.

- Och alla lodare på vägen är pappa till dej, brukade flickorna säga. Undra på om du har fart i bena.

Men det kvittade! Nästan allt gick an, när man slapp de närgångna, äckliga gubbarna och de sura kärringarna på

fattighuset. Här var det bättre, och fröknarna var för det mesta snälla.

Bara inte Rosa funnits! Som nu i morse till exempel. Just som hon skulle gå, stack köksfröken till henne en extra bulle och sa:

- Kom nu hem med ett brev till mig!

Strax efter kom Rosa smygande i trappan och viskade:

- Glöm inte att du skall lura Postis, och stoppa något emellan, som jag visat dej, så att inte väskan blir riktigt låst. Och sen plockar du ut, om käringen i köket har något brev och ger det till mig. Våga dej inte att smita, din lilla satunge! Då talar jag om, både att du vittjade väskan häromdagen, och att du sprungit med smygbrev och bud åt Viola. Och då, du!

Rosa hatade och avskydde fröken i köket lika mycket, som Linnea älskade henne. Rosa var äldst av flickorna och regerade dem i smyg och med alla medel. Hon var kamraternas skräck, men mot lärarinnorna var hon idel solsken och inställsamhet.

I förra veckan hade Rosa vävt färdigt gardinerna till storstugan, och då skulle alla ha förmiddagskaffe med bulle och kaka. Det var bara för den som klippt ner en väv att gå och beställa i köket. Den där dagen hade fröken varit riktigt på godsidan, och köksflickorna hade fått göra stora, sega maränger till kaffet. Det var det bästa Rosa visste och när hon fått se dem hade hon, från platsen vid kortändan av bordet, skickat runt ett av sina nästan ljudlösa, men av flickorna så fruktade budskap.

- Alla ska lämna sina maränger till mej och säga, att ni inte tycker om dem, annars så...

Hon var rent djävulsk med sina hotelser, och allt visste hon om alla och utnyttjade det. Men den gången begick hon en dumhet. När hon solig och leende stack ut i köket för att tacka för sitt vävkafe, bar hon alla marängerna i

förklädet. Fröken, som inte trodde varken på hennes eller de andras förklaringar att ingen velat ha, tvingade henne att dela ut dem igen och stannade medan var och en åt upp sin.

Rosa kunde ju inte gärna hämnas på kamraterna, men hon svor hämnd över skolkökslärarinnan.

Och här gick nu stackars Linnea och led alla helvetets kval.

När man kom hem med väskan, fick man stå kvar hos föreståndarinnan och vänta, tills hon sett på posten, och sen kom det roligaste – att få gå till fröknarna med deras brev. Och för Linnea var det höjden av sällhet att bli skickad till köksfröken. Inte bara för att det ofta vankades någon godbit i köket, utan därför att Linnea alltsedan sin första morgon på hemmet älskade och avgudade skolkökslärarinnan.

Linnea var med sina elva år en oböjlig och envis trotsande och på ålderdomshemmet hade de inte kommit någon vart med henne. Barnavårdsnämnden hade fått lov ordna på annat sätt. Föreståndaren hade själv kommit resande med henne en morgon till skyddshemmet, och medan han blev inbjuden att äta frukost med lärarinnorna, placerades den lilla etterbiggan ute i serveringsrummet med en stor tallrik gröt. För var gång husan gick ut och in med maten hörde tösen honom beskriva hennes oarter.

- Kissar i sängen gör hon av ren elakhet, sa han.

- Gröt får ni henne aldrig att äta, hörde hon nästa gång, och sen en annan röst som svarade:

- Jo, det får hon nog finna sig i här.

Då torkade Linnea tårarna och lovade sig dyrt och heligt, att det skulle de få erfara, att hon ej fann sig i. I detsamma öppnades dörren, och en fröken i vitt förkläde och vit mössa kom ut från matsalen.